

TERESA KRÓL

WĘDRUJĄC^{KU} DOROSŁOŚCI

Wychowanie do życia w rodzinie

PROGRAM NAUCZANIA

8

WĘDRUJĄC^{KU} DOROSŁOŚCI

Teresa Król

PROGRAM NAUCZANIA

Wychowanie do życia w rodzinie
dla uczniów klasy 8 szkoły podstawowej

Wydawnictwo Rubikon 2019

© Copyright 2019 by Katarzyna Król Wydawnictwo i Hurtownia **Rubikon**

Adiustacja i korekta: Anna Grochowska-Piróg

Projekt graficzny i skład: Marcin Nowak

Program nauczania zgodny z podstawą programową kształcenia
ogólnego określoną w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej
z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania
przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach
szkół (Dz.U. poz. 356)

ISBN 978-83-65217-26-4

Katarzyna Król Wydawnictwo i Hurtownia Rubikon

ul. Na Leszczu 17, 30-376 Kraków

tel. 12 398 18 43, fax. 12 398 18 44

www.KsiegarniaRubikon.pl

REGON 351450547, NIP 944-147-11-82

Spis treści

Wstęp	4	Lekcja 10	Choroby przenoszone drogą płciową	23
Wychowanie do życia w rodzinie. Nowa podstawa programowa	10	Lekcja 11	AIDS	24
Lekcja 1	Budowanie relacji międzyosobowych	Lekcja 12	Metody rozpoznawania płodności (lekcja dla grupy dziewcząt)	25
Lekcja 2	Na początek: zakochanie	Lekcja 13	Metody rozpoznawania płodności (lekcja dla grupy chłopców)	26
Lekcja 3	O etapach i rodzajach miłości	Lekcja 14	Antykoncepcja i środki wczesnoporonne (lekcja dla grupy dziewcząt)	27
Lekcja 4	Rozwój psychoseksualny człowieka (lekcja dla grupy dziewcząt)	Lekcja 15	Antykoncepcja i środki wczesnoporonne (lekcja dla grupy chłopców)	28
Lekcja 5	Rozwój psychoseksualny człowieka (lekcja dla grupy chłopców)	Lekcja 16	Niepłodność i wielkie pragnienie dziecka	29
Lekcja 6	Seksualność człowieka (lekcja dla grupy dziewcząt)	Lekcja 17	Inicjacja seksualna. Czy warto czekać?	30
Lekcja 7	Seksualność człowieka (lekcja dla grupy chłopców)	Lekcja 18	Dojrzałość do małżeństwa	31
Lekcja 8	Przedwczesna inicjacja seksualna (lekcja dla grupy dziewcząt)	Lekcja 19	Wobec choroby, cierpienia i śmierci	32
Lekcja 9	Przedwczesna inicjacja seksualna (lekcja dla grupy chłopców)		Ewa Kosińska, Mariola Wacławik. Opinie o programie	33

Wstęp

1. WDŻ – zadania rodziny i szkoły

Na mocy prawa (art. 4 ustawy o planowaniu rodziny z dnia 7 stycznia 1993 r.) szkoła stała się miejscem przekazywania wiedzy o ludzkiej płciowości, małżeństwie i prokreacji. Ta wiedza z założenia powinna mieć charakter holistyczny (całościowy), ponieważ człowiek jest istotą wielowymiarową: biologiczną, psychiczną, społeczną i duchową. Jesteśmy zdolni do wartościowania i porządkowania procesów, reakcji i zjawisk. Potrafimy doskonalić siebie i kontrolować. Ma to istotne znaczenie przy podejmowaniu wielu zadań związanych z życiem małżeńskim i rodzinnym, które większość wychowanków kiedyś rozpocznie. W polskiej rzeczywistości coraz wyraźniej zaznacza się kryzys rodziny, obserwowany wcześniej w krajach Europy Zachodniej i Północnej. Spada liczba zawieranych małżeństw, występuje niski przyrost demograficzny i wzrasta liczba rozwodów. Dlatego trzeba mieć nadzieję, że szkolne zajęcia wychowanie do życia w rodzinie będą wspierać rodziców w przygotowaniu młodego pokolenia do szczęśliwego, świadomego życia rodzinnego.

Rodzice wprowadzają swoje dzieci w świat umiejętności, obowiązków, norm i wartości, realizując funkcję opiekuńczą i wychowawczą. Młody człowiek, obserwując i uczestnicząc w życiu rodzinnym, przyjmuje wzorce zachowań, rozwiązywania problemów i wzajemnych odniesień.

Zajęcia prorodzinne w szkole uzupełniają wychowawczą funkcję rodziny, przekazując wiedzę, umiejętności i stymulując do rozwoju sfery poznawczej, emocjonalnej, psychicznej, społecznej i etycznej. Proces wychowania na lekcjach WDŻ jest spotkaniem osób: wychowanek i wychowującego, który nie tylko przekazuje wiadomości z różnych dziedzin, ale może także wesprzeć nastolatka w trudnym okresie rozwojowym, wzbudzić ciekawość świata i wskazać zasady oraz wartości stymulujące jego rozwój.

2. Różne odniesienia do seksualności – różne programy*

Podstawa programowa WDŻ, program nauczania i podręcznik uwrażliwiają uczniów na potrzeby drugiego człowieka, mobilizują do samowychowania i poszanowania godności swojej i innych ludzi. Te sprawy nabierają szczególnego znaczenia w kontekście seksualności i przyszłych ról małżeńskich i rodzicielskich.

W odróżnieniu od edukacji seksualnej, czyli permissywnego ujęcia ludzkiej seksualności, wychowanie prorodzinne prowadzi do wytworzenia poczucia odpowiedzialności moralnej, zgodnej z normami i wartościami. Do tych wartości zaliczamy m.in.: miłość, abstynencję seksualną, trwałość małżeństwa, szanowanie uczuć i szacunek dla życia człowieka. Ten typ edukacji został zakwalifikowany przez Amerykańską Akademię Pediatrii** do typu A. Tymczasem edukacja seksualna typu B stawia sobie za cel uświadomienie dzieciom/młodzieży różnego rodzaju zachowania seksualne z przesłaniem, że człowiek jest całkowicie zdeterminowany biologiczną sferą popędową. Informacja, że popęd seksualny wyznacza cały rozwój człowieka jako osoby, jest ogromnym uproszczeniem i ograniczeniem jego wymiarowości. W programie edukacji seksualnej wiedza o seksie jest uzupełniona profilaktyką chorób przenoszonych drogą płciową (w tym AIDS), jednak informacje te nie są związane z żadnym programem wychowania. Inicjatory edukacji seksualnej wyrażają przekonanie, że znajomość mechanizmów funkcjonowania płciowości zminimalizuje podejmowanie przez dzieci i młodzież tzw. ryzykownych zachowań seksualnych. W tym założeniu nie powinny pojawiać się nieplanowane ciążę, aborcje, choroby STD czy przemoc na tle seksualnym. Takie przekonanie znajduje wyraz w programach edukacji seksualnej w krajach Europy Północnej (np. w Szwecji) oraz Zachodniej (np. w Niemczech). To podejście, określane

mianem edukacji permissywnej, stało się podstawą dokumentu „Standardy edukacji seksualnej w Europie” opracowanego w Niemczech pod auspicjami WHO w 2012 roku. We wstępie autorzy piszą, że „seksualność pojawiająca się i rozwijająca w okresie młodzieńczym nie jest traktowana przede wszystkim jako problem i zagrożenie, ale jako istotne źródło rozwoju osobistego człowieka”. Skutki wdrożenia do szkół edukacji permissywnej są szeroko znane. W Niemczech na masową skalę rośnie liczba nadużyć seksualnych wśród dzieci i młodzieży. Oficjalne szacunki mówią o 12–15 tys. przypadków dziennie, najwyższą grupę ryzyka stanowią młodociani w wieku 14–16 lat.

W Polsce po 20 latach realizacji edukacji seksualnej typu A o charakterze prorodzinnym i probstynenckim można mówić o umiarkowanym, ale pewnym sukcesie. Liczba zakażeń wirusem HIV i zachorowań na AIDS od wielu lat utrzymuje się na stabilnym poziomie ok. 900 przypadków nowych zakażeń HIV rocznie. Wskaźnik przerwania ciąży przez polskie nastolatki jest najniższy w Europie (nawet kilkaset razy niższy niż w Szwecji). Odsetek polskich piętnastolatków po inicjacji seksualnej jest także jednym z najniższych (dane EUROSTATU). Jedynie relatywnie wysoka jest częstotliwość urodzeń dzieci przez nastoletnie matki, ale w świetle prawa są one już najczęściej pełnoletnie (przeważają osiemnasto- i dziewiętnastolatki).

Można więc stwierdzić, że częstotliwość tzw. ryzykownych zachowań seksualnych wśród naszych adolescentów jest mniejsza niż w krajach realizujących program edukacji seksualnej typu B. Jednakże seksualizacja dzieci i młodzieży w Polsce nabiera tempa, bo seks staje się wszechobecny w sferze publicznej. Dzieci i młodzież bezustannie konfrontują się z treściami o charakterze erotycznym (filmy, reklamy, billboardy, spektakle). Zaglądają też na strony pornograficzne.

Zajęcia wychowania do życia w rodzinie stały się częścią wielkiej batalii o rozumienie człowieka. Ludzka płciowość może w pełni realizować się tylko w ramach miłości, która nie ogranicza się do fizjologii, szukania i konsumowania wrażeń. Wychowanie do miłości jest realizacją dobra, służby i odpowiedzialności. Zadaniem rodziny i szkoły jest towarzyszenie dzieciom i młodzieży w ich wzrastaniu. Jeżeli wskażemy, że w dziedzinie płci, tak jak w innych sferach istnieje pewna harmonia i porządek, i jeśli je młodzież zachowa, wówczas zapewni sobie szansę doświadczenia satysfakcji i radości oraz spełnienia.

3. Zasady wychowania prorodzinnego

Podstawowym celem wychowania do życia w rodzinie, obok przekazu wiedzy, jest stymulowanie uczniów do rozwoju zintegrowanej osobowości. Ten wysiłek edukacyjny opiera się na istotnych zasadach opracowanych przez prof. Krystynę Ostrowską***:

- 1) Zajęcia edukacyjne wychowanie do życia w rodzinie powinny być traktowane z całą powagą, jakiej domaga się praca z człowiekiem, któremu przysługuje godność, szacunek, wolność, miłość i troska.
- 2) Uczeń jest członkiem rodziny, ma więc przeszłe i aktualne doświadczenia rodzinne, posiada pewną wiedzę o rodzinie wyniesioną z własnego życia oraz obserwacji innych. Rodzina, w której dziecko żyje, jest ze swej natury pierwszym wychowawcą i nauczycielem w tym zakresie. Rodzice mają niezbywalne prawo i obowiązek wychowywać swoje dzieci. Szkoła nie działa w próżni, musi uwzględniać przeszłe i aktualne doświadczenia dziecka.
- 3) Rodzina wprowadza dzieci w rzeczywistość duchową, religijną, moralną, więc wychowanie do życia w rodzinie nie może abstrahować od tożsamości religijnej uczniów oraz ich rozwoju religijnego, nie może być zamknięte na oficjalne nauczanie Kościołów.

- 4) Wychowanie do życia w rodzinie opiera się na fundamencie wartości i te wartości muszą być jasno akcentowane i uwyrażniane. Przede wszystkim chodzi o takie wartości, jak: życie ludzkie, prawda, miłość, odpowiedzialność, wiara i szacunek dla człowieka.
- 5) Nauczyciel prowadzący zajęcia edukacyjne wychowanie do życia w rodzinie powinien być autentyczny, to znaczy być w zgodzie ze sobą. Nie może uczyć i przekazywać wiedzy o wartościach oraz normach, których sam nie podziela i nie urzeczywistnia.
- 6) Przekaz wiedzy, pomoc w zdobyciu umiejętności i stymulowanie rozwoju osobowości powinny być dostosowane do wieku oraz poziomu rozwoju dzieci i młodzieży.
- 7) Rozwój osobowości w świetle współczesnych kierunków psychologicznych nie może być utożsamiany z rozwojem potrzeby seksualnej ani od niej wyłącznie uzależniane.

4. Procedury osiągania celów

Wielość zagadnień zawartych w podstawie programowej i ich uszczegółowienie w kontekście niewielkiej liczby godzin przeznaczonych na ten przedmiot może sprawić trudność w realizacji programu. Oprócz dobrego zaplanowania lekcji, doboru metod i form nauczania, istotne jest skonfrontowanie zaplanowanych zagadnień z możliwościami danego zespołu uczniowskiego, a także z potrzebami uczniów i ich oczekiwaniami. Podczas zajęć WDŻ uczniowie chcą dociekać prawdy, by rozwiązać swoje niepokoje i obawy. Liczą na rozmowę, konfrontację poglądów i dyskusję. Na te rozmowy potrzeba czasu oraz nauczycielskiej cierpliwości i empatii.

Wachlarz metod aktywizujących jest dziś dobrze znany i szeroki (dostępny na: www.wdz.edu.pl w zakładce „Do pobrania”). Propozycje form pracy do każdej lekcji zawierają również scenariusze zajęć Barbary Charczuk i program nauczania. Jednak to nauczyciel jest reżyserem zajęć, zna specyfikę szkoły, uczniów, środowiska i sam najlepiej zaprojektuje lekcję, aby osiągnąć zamierzone cele. Chodzi głównie o to, aby uczniowie czuli się zmotywowani do nauki, a zajęcia przebiegały sprawnie, w życzliwej i przyjaznej atmosferze.

5. Ewaluacja zajęć

Nauczyciel WDŻ powinien doskonalić swój warsztat pracy, modyfikować dobór metod i wzbogacać wiedzę. Odzwierciedleniem efektów działań dydaktyczno-wychowawczych może być ewaluacja. Poziom zadowolenia uczniów mierzymy w różny sposób, może to być podsumowanie ustne (np. w formie rundki), podsumowanie w formie graficznej (np. walizka i kosz, znaczki, termometr), ankieta zawierająca pytania z wyborem odpowiedzi lub pytania otwarte.

Najbardziej istotna będzie ocena po zakończeniu zajęć WDŻ. Dzięki ankietom/kwestionariuszom nauczyciel zorientuje się, co zmienić lub jak udoskonalić zajęcia. Może także dowiedzieć się, w jakim stopniu zajęcia WDŻ zaspokajają oczekiwania i potrzeby uczniów.

Ważny jest także drugi rodzaj oceny, tj. ocena efektów zajęć WDŻ. Nauczyciel powinien sprawdzić, co uczniowie wynieśli z lekcji WDŻ, czego się nauczyli, co zapamiętali. Chodzi nie tylko o zadowolenie uczniów, ale również o wiedzę, czy założone cele i zadania zostały zrealizowane.

6. Treści nauczania w klasie VIII

1. Rozwój psychoseksualny człowieka

- różnice w rozwoju psychoseksualnym dziewcząt i chłopców,
- identyfikacja z własną płcią,
- męskość, kobiecość; komplementarność płci.

2. Miłość w życiu człowieka

- budowanie relacji międzysobowych w okresie młodzieńczym,
- zakochanie i miłość,
- rodzaje miłości i etapy jej rozwoju.

3. Odpowiedzialność w przeżywaniu własnej płciowości i budowanie szczęśliwych więzi

- integracja seksualna,
- prawo pierwszych połączeń,
- wzajemna pomoc i szacunek,
- związek między aktywnością seksualną a miłością i odpowiedzialnością,
- problemy z przedmiotowym traktowaniem człowieka w dziedzinie seksualnej,
- argumenty biomedyczne, psychologiczne, społeczne i moralne za inicjacją seksualną w małżeństwie.

4. Przedwczesna inicjacja seksualna

- przyczyny, skutki i profilaktyka,
- choroby przenoszone drogą płciową, w tym AIDS (specyfika, rozwój, i objawy; profilaktyka),
- ciąża nieletnich; zagrożenie aborcją,
- różne odniesienia do seksualności.

5. Płodność człowieka

- charakterystyka płodności mężczyzny i kobiety,
- metody rozpoznawania płodności, ich przydatność w planowaniu rodziny i diagnostyce zaburzeń,
- problemy z płodnością, przyczyny, skutki, profilaktyka i leczenie,
- zapłodnienie *in vitro* a naprotechnologia,
- antykoncepcja i jej rodzaje; ocena w aspekcie medycznym, psychologicznym, ekologicznym i moralnym,
- różnice między antykoncepcją a naturalnym planowaniem rodziny.

6. Rodzina w kontekście trwałości małżeństwa, miłości, wzajemnego szacunku i troski

- dojrzałość do małżeństwa i założenie rodziny,
- kryteria wyboru małżonka,
- motywy zawierania małżeństwa,
- czynniki warunkujące trwałość małżeństwa,

- powodzenie relacji małżeńskiej i rodzinnej,
- troska o osoby chore i niepełnosprawne,
- sytuacja rodziny w przypadku śmierci dziecka przed narodzeniem,
- śmierć w rodzinie i współtowarzyszenie bliskim w przeżywaniu żałoby,
- zachowanie pamięci o zmarłych.

7. Rodzina a normy i prawo

- etyka życia małżeńskiego i rodzinnego,
- przepisy prawa chroniące rodzinę.

7. Środki i pomoce dydaktyczne

I. Filmy

Seria Rodzinne przeboje, Rubikon, Kraków 2018.

To krótkie scenki filmowe, które mogą być wstępem do realizowanych tematów. Zachęca do refleksji, rozmów i dyskusji.

- Film 1 „Języki miłości”
- Film 2 „Idealna dziewczyna?”
- Film 3 „Seks i życiowe decyzje”
- Film 4 „Podróż do dorosłości”
- Film 5 „Oswajanie nieobecności”

Seria JA – TY – MY, Rubikon, Kraków 2015.

Miniwykłady na ważne, choć nie zawsze łatwe tematy pomogą prowadzącemu WDŻ w dostarczeniu wiedzy z zakresu płciowości człowieka. Można się spodziewać, że oparty na wartościach materiał może być trudny do przyjęcia przez młodzież. Podstawą tej wiedzy są jednak fakty, które obalają mity nt. seksualności.

- Film 1 „Edukacja seksualna, ale jaka?” (na spotkaniach z rodzicami)
- Film 2 „Po co lekcje WDŻ?”
- Film 3 „Znam i akceptuję siebie”
- Film 4 „Jak pokochać siebie?”
- Film 5 „Seksualność człowieka”
- Film 6 „Funkcje płciowości”
- Film 7 „Czekać – nie czekać?, czyli o inicjacji seksualnej”
- Film 8 „Wczesna inicjacja seksualna a choroby przenoszone drogą płciową”
- Film 9 „Metody aborcji i jej skutki”
- Film 10 „Rodzaje antykoncepcji”
- Film 11 „Antykoncepcja hormonalna i pigułka ‘po’”
- Film 12 „Ekologia i planowanie rodziny”

Seria Mówię wam, nie warto, Rubikon, Kraków 2015.

Wypowiedzi znanych aktorek i fotomodelek o seksbiznesie i prostytucji mogą przekonać młodych ludzi, że warto uczyć się dojrzałej sztuki życia i nie ulegać nowoczesnym trendom prowadzącym donikąd. Do filmów zostały dołączone konspekty lekcji z materiałami dla nauczyciela.

- Film 5 „Prostytucja”
- Film 6 „Seksoholizm”

Seria Zakochanie i co dalej, Rubikon, Kraków 2012.

Do filmów została dołączona broszurka ze scenariuszami lekcji i materiałami, które mogą pomóc w realizacji nietłatwych tematów.

- Film 2 „Ostry makijaż. Wczesna inicjacja seksualna młodzieży”
- Film 3 „Tato. Pornozniewolenie”

Seria Życie w wolności, Rubikon 2019

- Film 1 „Jeśli uczta, to wykwintna” (seksualność człowieka)
- Film 2 „Wielkie ciacho” (inicjacja seksualna)
- Film 3 „Ryzykant myli się raz” (profilaktyka HIV/AIDS)
- Film 4 „Mamo, powiedz mi” (alkohol i zespół FAS)
- Film 5 „Rozładowany” (napoje energetyzujące)

Seria Rodzina na piątkę, Rubikon 2019

- Film 1 „Więcej niż ciało” (akceptacja siebie)
- Film 2 „Partycja” (życie i harmonia)
- Film 3 „Z głową w chmurach” (duchowość człowieka)
- Film 4 „Martwa cisza” (emocje i zgoda w rodzinie)
- Film 5 „Sami w domu” (rodzeństwo – relacje)

Ponadto filmy:

- „Chrońmy nasze dzieci przed pornografią”, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2016 (film dla rodziców i nauczycieli)
- „Zagrożeni pornografią”, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2016 (film dla młodzieży)
- „PLUS MINUS” (Film o HIV/AIDS), Instytut Profilaktyki Uniwersalnej, Kraków 2018
- „Żyję bez ryzyka AIDS”, Homo Homini, Kraków 2000

Podręcznik

Magdalena Guziak-Nowak, Teresa Król, Grażyna Węglarczyk, *„Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klasy VIII”*, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2018.

Ćwiczenia

„Wędrując ku dorosłości. Wychowanie do życia w rodzinie, Ćwiczenia dla uczniów klasy 8”, red. T. Król, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2018.

Współautorzy:

- Magdalena Guziak-Nowak
- Teresa Król
- Józef Nowakowski
- Jolanta Tęcza-Ćwierz

Scenariusze

Barbara Charczuk, *Wędrując ku dorosłości. Scenariusze zajęć z prezentacjami multimedialnymi dla 8 klasy szkoły podstawowej*, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2018.

Przypisy:

* Podstawa programowa WDŻ z dnia 14 lutego 2017 r., punkt III. 11.

** Kluzowa Krystyna, Palus Janina, Wronicz Jadwiga, *Edukacja seksualna w Polsce na tle wybranych krajów Unii Europejskiej*, „Wychowawca” nr 6/2011, s. 24-27.

*** K. Ostrowska, *Zasady wychowania prorodzinnego*, Ministerstwo Edukacji Narodowej o wychowaniu do życia w rodzinie. Biblioteczka reformy nr 31, s. 65.

Wychowanie do życia w rodzinie. Nowa podstawa programowa

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- I. Ukazywanie wartości rodziny w życiu osobistym człowieka. Wnoszenie pozytywnego wkładu w życie swojej rodziny.
- II. Okazywanie szacunku innym ludziom, docenianie ich wysiłku i pracy, przyjęcie postawy szacunku wobec siebie.
- III. Pomoc w przygotowaniu się do zrozumienia i akceptacji przemian okresu dojrzewania. Pokonywanie trudności okresu dorastania.
- IV. Kształcenie umiejętności przyjęcia integralnej wizji osoby. Wybór i urzeczywistnianie wartości służących osobowemu rozwojowi. Kierowanie własnym rozwojem, podejmowanie wysiłku samowychowawczego zgodnie z uznawanymi normami i wartościami. Poznawanie, analizowanie i wyrażanie uczuć. Rozwiązywanie problemów.

- V. Pozyskanie wiedzy na temat organizmu ludzkiego i zachodzących w nim zmian rozwojowych w okresie prenatalnym i postnatalnym oraz akceptacja własnej płciowości. Przyjęcie integralnej wizji ludzkiej seksualności. Umiejętność obrony własnej intymności i nietykalności seksualnej oraz szacunek dla ciała innej osoby.
- VI. Uświadomienie i uzasadnienie potrzeby przygotowania do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny. Zorientowanie w zakresie i komponentach składowych postawy odpowiedzialnego rodzicielstwa.
- VII. Korzystanie ze środków przekazu, w tym z internetu, w sposób selektywny, umożliwiający obronę przed ich destrukcyjnym oddziaływaniem.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Rodzina. Uczeń:

- 1) wie, co składa się na dojrzałość do małżeństwa i założenia rodziny; zna kryteria wyboru współmałżonka, motywy zawierania małżeństwa i czynniki warunkujące trwałość i powodzenie relacji małżeńskiej i rodzinnej;
- 2) rozumie, jakie miejsce zajmuje rodzina w społeczeństwie;
- 3) rozpoznaje typy struktury rodziny: rodzina wielopokoleniowa, rodzina pełna, rodzina niepełna, rodzina zrekonstruowana;
- 4) wyjaśnia miejsce dziecka w rodzinie i jej rolę dla niego: w fazie prenatalnej, podczas narodzin, w fazie niemowlęcej, wczesnodziecięcej, przedpokwitaniowej, dojrzewania, młodości, wieku średniego, wieku późnego;
- 5) potrafi komunikować swoje uczucia i budować prawidłowe relacje rodzinne;
- 6) wie, jak okazać szacunek rodzeństwu, rodzicom i dziadkom oraz docenić ich wkład w życie rodzinne; potrafi wymienić za co i w jaki sposób można wyrazić im wdzięczność;
- 7) rozumie, na czym polega odpowiedzialność wszystkich członków za atmosferę panującą w rodzinie; wie, jak komunikować uczucia, wyrażać pamięć, składać ży-

czenia z okazji ważnych rocznic rodzinnych, imienin, urodzin, Dni Matki, Ojca, Babci i Dziadka, być uprzejmym i uczynnym każdego dnia;

- 8) zna i rozumie funkcje rodziny, np. prokreacyjna, opiekuńcza, wychowawcza oraz ich znaczenie na poszczególnych etapach rozwoju człowieka;
- 9) wyjaśnia, czego dotyczy i w czym przejawia się rodzinne wychowanie do miłości, prawdy, uczciwości, wychowanie patriotyczne, religijne, moralne;
- 10) przyswaja wartości i tradycje ważne w rodzinie, w tym wspólne świętowanie, organizacja i przeżywanie wolnego czasu;
- 11) zauważa i docenia formacyjną rolę rodziny w zakresie przekazywania wiedzy (o życiu, człowieku, świecie, relacjach międzyludzkich), kształtowania postaw, ćwiczenia umiejętności, tworzenia hierarchii wartości, uczenia norm i zgodnych z nimi zachowań;
- 12) zna i stosuje zasady *savoir vivre* zarówno wobec gości, jak i najbliższych członków rodziny;
- 13) wie, na czym polega instytucjonalna pomoc rodzinie w sytuacji: choroby, uzależnienia, ubóstwa, bezrobocia, zachowań ryzykownych, problemów pedagogicznych, psychologicznych, prawnych.

II. Dojrzwanie. Uczeń:

- 1) rozpoznaje zmiany fizyczne i psychiczne; zauważa i akceptuje zróżnicowane, indywidualne tempo rozwoju;
- 2) zna kryteria dojrzałości biologicznej, psychicznej i społecznej;
- 3) rozumie, czym jest cielesność, płciowość, seksualność;
- 4) wskazuje różnice w rozwoju psychoseksualnym dziewcząt i chłopców;
- 5) wyjaśnia, na czym polega identyfikacja z własną płcią;
- 6) zna zagrożenia okresu dojrzwania, takie jak: uzależnienia chemiczne i behawioralne, presja seksualna, pornografia, cyberseks, prostytutka nieletnich; potrafi wymienić sposoby profilaktyki i przeciwdziałania;
- 7) omawia problemy wieku młodzieńczego i sposoby radzenia sobie z nimi;
- 8) rozumie, jak budowane są relacje międzyosobowe, wyjaśnia ich znaczenie w rozwoju społeczno-emocjonalnym; potrafi przedstawić istotę: koleżeństwa i przyjaźni, sympatii młodzieńczych, pierwszych fascynacji, zakochania, miłości; zwraca uwagę na potrzebę i wartość wzajemnego szacunku, udzielania pomocy, empatii i współpracy;

- 9) uczestniczy w podziale obowiązków; korzysta z pomocy innych i sam jej udziela; potrafi dzielić czas pomiędzy pracę i rekreację; wie jak tworzyć atmosferę świętowania;
- 10) przedstawia rolę autorytetów w życiu człowieka, wymienia osoby uznane za autorytety przez innych i siebie.

III. Seksualność człowieka. Uczeń:

- 1) określa pojęcia związane z seksualnością: męskość, kobiecość, komplementarność, miłość, wartość, małżeństwo, rodzicielstwo, odpowiedzialność; wyjaśnia na czym polega i czego dotyczy integracja seksualna;
- 2) rozumie znaczenie odpowiedzialności w przeżywaniu własnej płciowości oraz budowaniu trwałych i szczęśliwych więzi;
- 3) określa główne funkcje płciowości, takie jak: wyrażanie miłości, budowanie więzi i rodzicielstwo, a także wzajemna pomoc i uzupełnianie, integralna i komplementarna współpraca płci;
- 4) rozumie, na czym polega prawo człowieka do intymności i ochrona tego prawa;
- 5) wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność mężczyzny i kobiety za sferę seksualną i prokreację;

- 6) charakteryzuje związek istniejący pomiędzy aktywnością seksualną a miłością i odpowiedzialnością; omawia problemy związane z przedmiotowym traktowaniem człowieka w dziedzinie seksualnej;
- 7) potrafi wymienić argumenty biomedyczne, psychologiczne, społeczne i moralne za inicjacją seksualną w małżeństwie;
- 8) przedstawia przyczyny, skutki i profilaktykę przedwczesnej inicjacji seksualnej;
- 9) zna choroby przenoszone drogą płciową; rozumie ich specyfikę, rozwój i objawy; wie, jakie są drogi przenoszenia zakażenia; zna zasady profilaktyki;
- 10) potrafi wymienić różnice pomiędzy edukacją a wychowaniem seksualnym;
- 11) potrafi scharakteryzować i ocenić różne odniesienia do seksualności: permissywne, relatywne i normatywne;
- 12) rozumie wartość trwałości małżeństwa dla dobrej rodziny.

IV. Życie jako fundamentalna wartość.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia, co to znaczy, że życie jest wartością;
- 2) rozumie, na czym polega planowanie dzietności rodziny; wie, jakie aspekty należy uwzględnić przy podejmowaniu decyzji prokreacyjnych;
- 3) zna zasady przygotowania kobiet i mężczyzn na poczęcie dziecka oraz rozumie, czym jest odpowiedzialne rodzicielstwo;

- 4) wyraża postawę szacunku i troski wobec życia i zdrowia człowieka od poczęcia do naturalnej śmierci;
- 5) zna fazy psychofizycznego rozwoju człowieka w okresie prenatalnym i postnatalnym; orientuje się w czynnikach wspomagających i zaburzających jego psychiczny, fizyczny, duchowy i społeczny rozwój;
- 6) rozumie, czym jest opieka prekoncepcyjna i prenatalna uwzględniająca zdrowie ojca, matki i dziecka, formy prewencji, profilaktyki i terapii;
- 7) ma szacunek dla ludzkiego ciała; zna podstawy higieny; troszczy się o zdrowie: właściwe odżywianie, odpowiedni strój, sen i aktywność fizyczną;
- 8) pozytywnie odnosi się do osób z niepełnosprawnością, widząc w nich wartościowych partnerów w koleżeństwie, przyjaźni, miłości i rodzinie;
- 9) wyraża troskę o osoby chore i umierające; zachowuje pamięć o zmarłych, współtwarzyszy bliskim w przeżywaniu żałoby.

V. Płodność. Uczeń:

- 1) wie, że płodność jest wspólną sprawą kobiety i mężczyzny;
- 2) potrafi przedstawić fizjologię płodności i wymienić hormony warunkujące płodność kobiet i mężczyzn;
- 3) zna metody rozpoznawania płodności, ich przydatność w planowaniu rodziny i dia-

- gnostyce zaburzeń;
- 4) przedstawia problem niepłodności; określa jej rodzaje, przyczyny, skutki; wyjaśnia na czym polega profilaktyka i leczenie;
- 5) definiuje pojęcie antykoncepcji i wymienia jej rodzaje, dokonuje oceny stosowania poszczególnych środków antykoncepcyjnych w aspekcie medycznym, psychologicznym, ekologicznym, ekonomicznym, społecznym i moralnym;
- 6) zna różnice między antykoncepcją a naturalnym planowaniem rodziny, zapłodnieniem in vitro a naprotechnologią;
- 7) rozumie, czym jest ciąża i poród oraz jak powinno wyglądać przyjęcie dziecka jako nowego członka rodziny;
- 8) potrafi wyjaśnić rolę i zadania szkół rodzenia oraz wartość naturalnego karmienia;
- 9) wie, jak istotne znaczenie, zarówno w aspekcie medycznym, psychologicznym, jak i społecznym ma gotowość członków rodziny na przyjęcie dziecka z niepełnosprawnością;
- 10) rozumie sytuację rodzin mających trudności z poczęciem dziecka i doświadczających śmierci dziecka przed narodzeniem;
- 11) wie, czym jest adopcja i rodzina zastępcza oraz jakie jest ich znaczenie dla dzieci, rodziców i społeczeństwa.

VI. Postawy. Uczeń:

- 1) potrafi wymienić i uzasadnić normy chroniące życie małżeńskie i rodzinne oraz sprzeciwić się naciskom skłaniającym do ich łamania;
- 2) wie, że aktywność seksualna, jak każde zachowanie człowieka podlega odpowiedzialności moralnej;
- 3) radzi sobie w sytuacji konfliktu, presji grupy, stresu;
- 4) zna i stosuje zasady *savoir-vivre* w różnych sytuacjach społecznych;
- 5) rozumie zasady komunikacji werbalnej i niewerbalnej i jej znaczenie w relacjach interpersonalnych; przyjmuje odpowiedzialność za manifestowane reakcje, wypowiedziane i pisane słowa;
- 6) kształtuje i wyraża postawy asertywne, gdy nie może lub nie powinien czegoś wykonać, stara się odmawiać tak, by nie ranić drugiego;
- 7) bierze udział w życiu społecznym przez: wolontariat, stowarzyszenia, grupy nieformalne i aktywność indywidualną; ujawnia wrażliwość na osoby potrzebujące pomocy i zna konkretne sposoby jej udzielania;
- 8) świadomie i odpowiedzialnie korzysta ze środków społecznego przekazu, w tym z internetu dokonując wyboru określonych treści i limitując czas im poświęcany;
- 9) jest odpowiedzialny za własny rozwój i samowychowanie.

Warunki i sposób realizacji

Do zadań szkoły w zakresie realizacji wychowania do życia w rodzinie należy w szczególności:

- 1) wspieranie wychowawczej roli rodziny;
- 2) współpraca z rodzicami w zakresie prawidłowych relacji między nimi a dzieckiem;
- 3) wskazanie norm życia społecznego, pomoc w interioryzacji i ich wspólne przestrzeganie;
- 4) pomoc we właściwym przeżywaniu okresu dojrzewania;
- 5) wzmacnianie procesu identyfikacji z własną płcią; docenianie komplementarności płciowej i współdziałania;
- 6) wspieranie rozwoju moralnego i kształtowania hierarchii wartości;
- 7) promowanie integralnej wizji seksualności człowieka; ukazanie jedności pomiędzy aktywnością seksualną, miłością i odpowiedzialnością;
- 8) wskazywanie na prawo do życia od poczęcia do naturalnej śmierci, potrzebę przygotowania do macierzyństwa i ojcostwa oraz towarzyszenia w chorobie i umieraniu;
- 9) tworzenie klimatu dla koleżeństwa, przyjaźni oraz szacunku dla człowieka;
- 10) pomoc w poszukiwaniu odpowiedzi na podstawowe pytania egzystencjalne;
- 11) informowanie o możliwościach pomocy systemu poradnictwa dla dzieci i młodzieży;
- 12) ukazywanie potrzeby odpowiedzialności w korzystaniu ze środków społecznego

przekazu (w tym internetu) w zakresie doboru treści, krytycznej oceny formy przekazu oraz poświęconego czasu;

- 13) pomoc w rozpoznawaniu i rozwijaniu zdolności, w odkrywaniu możliwych dróg realizacji osobowej i zawodowej wychowania, przygotowywanie do odpowiedzialnego pełnienia zadań na każdej z nich.

Lekcja 1 Budowanie relacji międzyosobowych

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: II, IV</p> <p>Wymagania szczegółowe: II.8, VI.5, VI.7</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać zasady pracy na zajęciach WDŻ, • przyjąć postawę refleksji wobec samego siebie, • dokonać samooceny, • określić, czym jest samowychowanie, • wskazać znaczenie budowania więzi między ludźmi, • wskazać na atuty życia wspólnotowego w organizacjach, stowarzyszeniach, wolontariacie, sporcie itp. <p>Uczeń uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzebę wyzwania autorefleksji niezbędnej do samowychowania, • celowość otwierania się na relacje z innymi ludźmi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zagadnienia, które będą przedmiotem zajęć WDŻ w klasie VIII. 2. Zasady pracy na lekcjach WDŻ. 3. Autoportret, czyli obraz samego siebie. 4. Czynniki wpływające na rozwój człowieka. 5. Relacje i uczucia wyższe (moralne, patriotyczne), związane z życiem wspólnotowym, np. w harcerstwie, w działalności charytatywnej (wolontariat), organizacjach, stowarzyszeniach, sporcie itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • Graffiti. • Budowanie kontraktu „zasady pracy na lekcjach WDŻ”. • Emisja filmu; pogadanka po filmie. • Rozmowa kierowana nt. samopoznania, samooceny i samokontroli. • Wykład z prezentacją multimedialną. • Praca w grupach: wędrujące plakaty. • Praca indywidualna: ćwiczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Film „Więcej niż ciało” z serii „Rodzina na piątkę”. • Film „Znam i akceptuję siebie” z serii „JA – TY – MY”. • Prezentacja multimedialna. • Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Materiały piśmiennicze.

Lekcja 2 Na początek: zakochanie

Nowa podstawa programow	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: IV</p> <p>Wymagania szczegółowe: II.8, III.1</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować miłość jako postawę życzliwości i odpowiedzialności, określić cechy osoby zakochanej, nazwać emocje towarzyszące zakochaniu, opisać miłość platoniczną, uzasadnić, że możliwa jest droga do miłości od przyjaźni, wskazać na różnice oczekiwań chłopców i dziewcząt w młodzieńczych związkach. <p>Uczeń uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrzebę wypracowania postawy empatii i życzliwości wobec innych. 	<ol style="list-style-type: none"> Miłość i odpowiedzialność. Zakochanie – etapem rozwoju osobowości; przygotowaniem do miłości dojrzałej. Chłopiec i dziewczyna – różnice w przeżywaniu miłości. Od zakochania do miłości lub od przyjaźni do miłości. 	<ul style="list-style-type: none"> Kalambury. Praca indywidualna: ćwiczenia. Wykład z prezentacją multimedialną. Praca z filmem. Rozmowa kierowana nt. stanu zakochania i emocji towarzyszących temu uczuciu. Mówiąca ściana. Praca indywidualna: ćwiczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> Prezentacja multimedialna. Film „Filiżanka czekolady” z serii „Zakochanie i co dalej”. Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Materiały piśmiennicze.

Lekcja 3 O etapach i rodzajach miłości

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: IV</p> <p>Wymagania szczegółowe: II.8, III.1</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić etapy rozwoju miłości, • dokonać charakterystyki: <ul style="list-style-type: none"> • miłości warunkowej „jeżeli”, • ze względu na... „ponieważ”, • bezwarunkowej, czyli osobowej, • zaprezentować rodzaje miłości, • opisać postawę osoby kochającej miłością dojrzałą. <p>Uczeń uświadomi sobie, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> • miłości można się uczyć i kształtować postawę dawcy. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miłości można się uczyć. 2. Etapy rozwoju miłości. <ul style="list-style-type: none"> • miłość upodobania, • miłość pożądania, • miłość życzliwości i troski. 3. Miłość „jeżeli” (warunkowa), „ponieważ” (ze względu na...) i „pomimo” (bezwarunkowa). 4. Miłość dojrzała, czyli pomoc, szacunek, empatia, dobra komunikacja, bliskość, wyłączność, obdarzanie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Praca w parach z kartami pracy. • Wykład z prezentacją multimedialną. • Praca z filmem. • Drama (podręcznik, s. 31) • Mapa mentalna lub burza mózgów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Film „Języki miłości” z serii „Rodzinne przeboje”. • Prezentacja multimedialna. • Karty pracy. • Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII.

Lekcja 4 Rozwój psychoseksualny człowieka

(lekcja dla grupy dziewcząt)

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: V</p> <p>Wymagania szczegółowe: II.2, II.3, II.5</p>	<p>Uczennica potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić biologiczną determinację płci, • omówić znaczenie okresu dzieciństwa i środowiska rówieśniczego dla identyfikacji z własną płcią, • określić, czym jest kobiecość/męskość, • określić rolę uczuć i sposoby uzewnętrzniania, a także ich odbierania. <p>Uczennica uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzebę akceptacji własnej płciowości, • znaczenie więzi emocjonalnych: przyjaźni, zakochania, miłości. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Biologiczna determinacja płci. 2. Wpływ środowiska rodzinnego na rozwój seksualny <ul style="list-style-type: none"> • komunikowanie uczuć, • ukierunkowanie moralne, • identyfikacja z własną płcią, • wychowanie seksualne. 3. Wpływ środowiska rówieśniczego na rozwój psychoseksualny <ul style="list-style-type: none"> • wzmacnianie identyfikacji z własną płcią, • kształtowanie umiejętności, nawiązywania kontaktów społecznych, • wstępne doświadczenia seksualne. 4. Męskość, kobiecość i wzajemne uzupełnianie się (komplementarność). 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozmowa kierowana. • Wykład z prezentacją multimedialną. • Debata lub refleksja: identyfikacja z własną płcią. • Praca indywidualna. • Praca z filmem. • Ćwiczenie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Film „Idealna dziewczyna?” z serii „Rodzinne przeboje”. • Prezentacja multimedialna. • Karty pracy. • Załączniki. • Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII.

Lekcja 5 Rozwój psychoseksualny człowieka

(lekcja dla grupy chłopców)

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: V</p> <p>Wymagania szczegółowe: II.2, II.3, II.5</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić biologiczną determinację płci, • omówić znaczenie okresu dzieciństwa i środowiska rówieśniczego dla identyfikacji z własną płcią, • określić, czym jest kobiecość/męskość, • określić rolę uczuć i sposoby uzewnętrzniania, a także ich odbierania. <p>Uczeń uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzebę akceptacji własnej płciowości, • znaczenie więzi emocjonalnych: przyjaźni, zakochania, miłości. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Biologiczna determinacja płci. 2. Wpływ środowiska rodzinnego na rozwój seksualny <ul style="list-style-type: none"> • komunikowanie uczuć, • ukierunkowanie moralne, • identyfikacja z własną płcią, • wychowanie seksualne. 3. Wpływ środowiska rówieśniczego na rozwój psychoseksualny <ul style="list-style-type: none"> • wzmacnianie identyfikacji z własną płcią, • kształtowanie umiejętności, nawiązywania kontaktów społecznych, • wstępne doświadczenia seksualne. 4. Męskość, kobiecość i wzajemne uzupełnianie się (komplementarność). 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozmowa kierowana. • Wykład z prezentacją multimedialną. • Debata lub refleksja: identyfikacja z własną płcią. • Praca indywidualna. • Praca z filmem. • Ćwiczenie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Film „Idealna dziewczyna?” z serii „Rodzinne przeboje”. • Prezentacja multimedialna. • Karty pracy. • Załączniki. • Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII.

Lekcja 6 Seksualność człowieka

(lekcja dla grupy dziewcząt)

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: V</p> <p>Wymagania szczegółowe: III.1, III.2, III.11</p>	<p>Uczennica potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować trzy poziomy seksualności człowieka, przedstawić zagadnienie procesu dojrzewania człowieka w sferze seksualnej – przechodzenia od dominanty podkorowej do korowej, określić, na czym polegają zagrożenia i szkody związane z niedojrzałym i nieodpowiedzialnym traktowaniem popędu seksualnego. <p>Uczennica uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrzebę wypracowania integracji seksualnej i odpowiedzialnego przeżywania własnej płciowości. 	<ol style="list-style-type: none"> Trzy poziomy (piętra) seksualności. Integracja seksualna. Popęd seksualny człowieka. Pierwsze związki erotyczne; odpowiedzialność i prawo do powiedzenia NIE. Nieuporządkowany popęd seksualny i zagrożenia: <ul style="list-style-type: none"> pornografia, cyberseks, prostytucja nieletnich. 	<ul style="list-style-type: none"> Miniwykład z prezentacją multimedialną. Praca w grupach: wspólnie tworzymy mapę myśli lub asocjogram: <ul style="list-style-type: none"> grupy A nt. integracji seksualnej, grupy B nt. niedojrzałego traktowania popędu seksualnego. Burza mózgów. Rozmowa kierowana. Praca indywidualna – ćwiczenia. Rozsypanka wyrazowa. 	<ul style="list-style-type: none"> Film „Jeśli uczta to wykwintna” z serii „Życie w wolności” Prezentacja multimedialna. Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. materiały piśmiennicze i plakaty.

Lekcja 7 Seksualność człowieka

(lekcja dla grupy chłopców)

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: V</p> <p>Wymagania szczegółowe: III.1, III.2, III.11</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować trzy poziomy seksualności człowieka, przedstawić zagadnienie procesu dojrzewania człowieka w sferze seksualnej – przechodzenia od dominanty podkorowej do korowej, określić, na czym polegają zagrożenia i szkody związane z niedojrzałym i nieodpowiedzialnym traktowaniem popędu seksualnego. <p>Uczeń uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrzebę wypracowania integracji seksualnej i odpowiedzialnego przeżywania własnej płciowości. 	<ol style="list-style-type: none"> Trzy poziomy (piętra) seksualności. Integracja seksualna. Popęd seksualny człowieka. Pierwsze związki erotyczne; odpowiedzialność i prawo do powiedzenia NIE. Nieuporządkowany popęd seksualny i zagrożenia: <ul style="list-style-type: none"> pornografia, cyberseks, prostytycja nieletnich. 	<ul style="list-style-type: none"> Miniwykład z prezentacją multimedialną. Praca w grupach: wspólnie tworzymy mapę myśli lub asocjogram: <ul style="list-style-type: none"> – grupy A nt. integracji seksualnej, – grupy B nt. niedojrzałego traktowania popędu seksualnego. Burza mózgów. Rozmowa kierowana. Praca indywidualna – ćwiczenia. Rozsypanka wyrazowa. 	<ul style="list-style-type: none"> Film „Jeśli uczta to wykwintna” z serii „Życie w wolności” Prezentacja multimedialna. Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. materiały piśmiennicze i plakaty.

Lekcja 8 Przedwczesna inicjacja seksualna

(lekcja dla grupy dziewcząt)

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: IV, V</p> <p>Wymagania szczegółowe: II.6, III.6, III.7, III.8</p>	<p>Uczennica potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> określić, czym jest przedwczesna inicjacja seksualna, scharakteryzować związek między aktywnością seksualną a miłością, szacunkiem i odpowiedzialnością, przedstawić skutki przedwczesnej inicjacji seksualnej, wymienić argumenty biomedyczne, psychiczne, społeczne i etyczne za inicjacją seksualną w małżeństwie, wskazać na problemy związane z przedmiotowym traktowaniem człowieka w dziedzinie seksualnej. <p>Uczennica uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrzebę wypracowania postawy odpowiedzialności za wybory związane z aktywnością seksualną i miłością. 	<ol style="list-style-type: none"> Problemy z przedmiotowym traktowaniem człowieka w dziedzinie seksualnej. Miłość, szacunek i odpowiedzialność w relacji chłopak – dziewczyna. Przedwczesna inicjacja seksualna – przyczyny, profilaktyka. Skutki przedwczesnej inicjacji seksualnej: <ul style="list-style-type: none"> skutki psychiczne, infekcje dróg rodnych, choroby przenoszone drogą płciową, w tym AIDS, cięża nastolatki. 	<ul style="list-style-type: none"> Praca w grupach: plakaty. Emisja filmu. Rozmowa nt. problemów przedstawionych w filmie. Miniwykład z prezentacją multimedialną. Praca indywidualna – ćwiczenie: „Mówię NIE”. 	<ul style="list-style-type: none"> Film „Seks i życiowe decyzje” z serii „Rodzinne przeboje”. Prezentacja multimedialna. Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Materiały piśmiennicze.

Lekcja 9 Przedwczesna inicjacja seksualna

(lekcja dla grupy chłopców)

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: IV, V</p> <p>Wymagania szczegółowe: II.6, III.6, III.7, III.8</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> określić, czym jest przedwczesna inicjacja seksualna, scharakteryzować związek między aktywnością seksualną a miłością, szacunkiem i odpowiedzialnością, przedstawić skutki przedwczesnej inicjacji seksualnej, wymienić argumenty biomedyczne, psychiczne, społeczne i etyczne za inicjacją seksualną w małżeństwie, wskazać na problemy związane z przedmiotowym traktowaniem człowieka w dziedzinie seksualnej. <p>Uczeń uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrzebę wypracowania postawy odpowiedzialności za wybory związane z aktywnością seksualną i miłością. 	<ol style="list-style-type: none"> Problemy z przedmiotowym traktowaniem człowieka w dziedzinie seksualnej. Miłość, szacunek i odpowiedzialność w relacji chłopak – dziewczyna. Przedwczesna inicjacja seksualna – przyczyny, profilaktyka. Skutki przedwczesnej inicjacji seksualnej: <ul style="list-style-type: none"> skutki psychiczne, infekcje dróg rodnych, choroby przenoszone drogą płciową, w tym AIDS, ciąża nastolatki. 	<ul style="list-style-type: none"> Praca w grupach: plakaty. Emisja filmu. Rozmowa nt. problemów przedstawionych w filmie. Miniwykład z prezentacją multimedialną. Praca indywidualna – ćwiczenie. 	<ul style="list-style-type: none"> Film „Seks i życiowe decyzje” z serii „Rodzinne przeboje”. Prezentacja multimedialna. Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Materiały piśmiennicze.

Lekcja 10 Choroby przenoszone drogą płciową

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: V</p> <p>Wymagania szczegółowe: III.9</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać główne przyczyny szerzenia się chorób przenoszonych drogą płciową, • określić czynniki zwiększające ryzyko zakażenia, • wymienić czynniki chorobotwórcze, • dokonać charakterystyki jednostek chorobowych (rozwój, objawy), • wymienić sposoby prewencji chorób przenoszonych drogą płciową. <p>Uczeń uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzebę abstynencji seksualnej do małżeństwa jako skutecznej ochrony przed chorobami przenoszonymi drogą płciową. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Specyfika chorób przenoszonych drogą płciową – przyczyny ich szerzenia się. 2. Rodzaje chorób przenoszonych drogą płciową: czynniki chorobotwórcze, charakterystyka najważniejszych jednostek chorobowych, rozwój, objawy. 3. Skuteczna profilaktyka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Burza mózgów. • Praca z filmem. • Rozsypanka wyrazowa. • Wykład z prezentacją multimedialną. • Rozmowa kierowana. • Praca w parach – ćwiczenie: „Prawda / Mit”. 	<ul style="list-style-type: none"> • Film „Wczesna inicjacja seksualna a choroby przenoszone drogą płciową” z serii „Ja-Ty-My”. • Prezentacja multimedialna. • Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Materiały piśmiennicze. • Rozsypanka wyrazowa.

Lekcja 11 AIDS

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: V</p> <p>Wymagania szczegółowe: III.9</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> dokonać charakterystyki zakażenia HIV i choroby AIDS, przedstawić historię epidemii AIDS w Polsce i na świecie, wymienić sytuacje i zachowania, podczas których można zakazić się wirusem HIV, omówić przebieg choroby AIDS, opisać takie zachowania, które nie grożą zakażeniem się HIV. <p>Uczeń uświadomi sobie, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> swoboda seksualna jest zagrożeniem dla zdrowia a nawet życia człowieka. 	<ol style="list-style-type: none"> Istota zakażenia HIV i choroby AIDS. Historia epidemii AIDS na świecie i w Polsce. Drogi przenoszenia zakażenia. Przebieg choroby. Profilaktyka. Stosunek do chorych i żyjących z HIV. 	<ul style="list-style-type: none"> Emisja filmu. Rozmowa kierowana po filmie. Wykład z prezentacją multimedialną. Praca w grupach: ćwiczenie „HIV/AIDS u bliskiej osoby”. Praca w grupach: Gra planszowa „Sekspresja i »te« choroby”. Medytacja. Praca indywidualna – ćwiczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> Film „Rzykant myli się raz” z serii „Życie w wolności” Karty pracy. Prezentacja multimedialna. Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII.

Lekcja 12 Metody rozpoznawania płodności

(lekcja dla grupy dziewcząt)

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: V, VI</p> <p>Wymagania szczegółowe: III.1,2, IV.2,3,4, V.1,2,3,5</p>	<p>Uczennica potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> określić, na czym polega planowanie dzietności rodziny i jakie aspekty należy uwzględnić przy podejmowaniu decyzji prokreacyjnych, wyjaśnić, na czym polega odpowiedzialność mężczyzny i kobiety za sferę seksualną i prokreację, przedstawić fizjologię płodności i wymienić hormony warunkujące płodność kobiet i mężczyzn, zaprezentować metody rozpoznawania płodności, ich przydatność w planowaniu rodziny i diagnostyce zaburzeń. <p>Uczennica uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrzebę wypracowania postawy odpowiedzialnego rodzicielstwa, respektowania praw natury, ekologii rodziny. 	<ol style="list-style-type: none"> Planowanie rodziny: co oznacza, na czym polega? Wspólna odpowiedzialność mężczyzny i kobiety za sferę seksualną i prokreację. Płodność kobiety i mężczyzny. Wyznaczanie okresów płodności i niepłodności w cyklu owulacyjnym. Metody naturalnego planowania rodziny: ich rodzaje w zależności od obserwowanych wskaźników. Analiza przykładowej karty obserwacji. Korzyści z obserwacji cyklu; diagnostyka zaburzeń. 	<ul style="list-style-type: none"> Burza mózgów. Wykład z prezentacją multimedialną. Emisja filmu „Ekologia i planowanie rodziny”. Rozmowa po filmie. Praca z podręcznikiem (analiza karty obserwacji cyklu wg metody objawowo-termicznej). Praca w grupach. Przegląd metod NPR na stronie: www.oplodnosci.pl Praca indywidualna – ćwiczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> Film „Ekologia i planowanie rodziny” z serii „Ja – Ty – MY”. Prezentacja multimedialna. Cyfrowe zasoby internetowe. Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Materiały piśmiennicze.

Lekcja 13 Metody rozpoznawania płodności

(lekcja dla grupy chłopców)

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: VI</p> <p>Wymagania szczegółowe: III.3,5, IV. 2,3, V.2,3, V.1,2,3</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> określić na czym polega planowanie dzietności rodziny i jakie aspekty należy uwzględnić przy podejmowaniu decyzji prokreacyjnych, wyjaśnić, na czym polega odpowiedzialność mężczyzny i kobiety za sferę seksualną i prokreację, przedstawić fizjologię płodności i wymienić hormony warunkujące płodność kobiet i mężczyzn, zaprezentować metody rozpoznawania płodności, ich przydatność w planowaniu rodziny i diagnostyce zaburzeń. <p>Uczeń uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> potrzebę wypracowania postawy odpowiedzialnego rodzicielstwa, respektowania praw natury, ekologii rodziny. 	<ol style="list-style-type: none"> Planowanie rodziny: co oznacza, na czym polega? Wspólna odpowiedzialność mężczyzny i kobiety za sferę seksualną i prokreację. Płodność kobiety i mężczyzny. Wyznaczanie okresów płodności i niepłodności w cyklu owulacyjnym. Metody naturalnego planowania rodziny: ich rodzaje w zależności od obserwowanych wskaźników. Analiza przykładowej karty obserwacji. Korzyści z obserwacji cyklu. 	<ul style="list-style-type: none"> Burza mózgów. Wykład z prezentacją multimedialną. Emisja filmu „Ekologia i planowanie rodziny”. Rozmowa po filmie. Praca z podręcznikiem (analiza karty obserwacji cyklu wg metody objawowo-termicznej). Praca w grupach. Przegląd metod NPR na stronie: www.oplodnosci.pl Praca indywidualna – ćwiczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> Film „Ekologia i planowanie rodziny” z serii „Ja – Ty – MY”. Prezentacja multimedialna. Cyfrowe zasoby internetowe. Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Materiały piśmiennicze.

Lekcja 14 Antykoncepcja i środki wczesnoporonne

(lekcja dla grupy dziewcząt)

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: VI</p> <p>Wymagania szczegółowe: V.1, V.5, V.6</p>	<p>Uczennica potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać definicję antykoncepcji i środków wczesnoporonnych, • wymienić rodzaje środków antykoncepcyjnych, • opisać mechanizm działania środków antykoncepcyjnych i wczesnoporonnych, • dokonać oceny stosowania poszczególnych środków w różnych aspektach, np. medycznym, ekologicznym i etycznym, • odróżnić działanie środka antykoncepcyjnego od wczesnoporonnego. <p>Uczennica uświadomi sobie, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> • płodność i planowanie rodziny jest wspólną sprawą kobiety i mężczyzny; troska o zdrowie dotyczy ich obojga. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wybór między NPR a antykoncepcją – wyborem postawy życiowej wobec płodności człowieka. 2. Definicja antykoncepcji. 3. Podział środków antykoncepcyjnych ze względu na sposób ich działania: mechaniczne, chemiczne, hormonalne. 4. Skuteczność i działania uboczne poszczególnych grup środków antykoncepcyjnych. 5. Środki wczesnoporonne, mechanizm działania; aspekt etyczny ich stosowania. 6. Planowanie rodziny – wspólną sprawą kobiety i mężczyzny. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogadanka. • Burza mózgów. • Wykład nauczyciela z prezentacją multimedialną lub projekcja filmu. • Rozmowa po filmie nt. mechanizmów działania, skuteczności i skutków ubocznych poszczególnych grup środków antykoncepcyjnych. • Projekcja filmu lub wykład „Antykoncepcja hormonalna i pigułka ‘po’”. • Rozmowa kierowana po filmie. • Praca indywidualna – ćwiczenia. • Debata: marketing antykoncepcji a zdrowie kobiety. 	<ul style="list-style-type: none"> • Filmy: „Rodzaje antykoncepcji” oraz „Antykoncepcja hormonalna i pigułka ‘po’” z serii „Ja–Ty–My”. • Prezentacja multimedialna. • Ulotki dołączone do tabletek antykoncepcyjnych oraz ulotki reklamowe antykoncepcji. • Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII.

Lekcja 15 Antykoncepcja i środki wczesnoporonne

(lekcja dla grupy chłopców)

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: VI</p> <p>Wymagania szczegółowe: V.1, V.5, V.6</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podać definicję antykoncepcji i środków wczesnoporonnych, • wymienić rodzaje środków antykoncepcyjnych, • opisać mechanizm działania środków antykoncepcyjnych i wczesnoporonnych, • dokonać oceny stosowania poszczególnych środków w różnych aspektach, np. medycznym, ekologicznym i etycznym, • odróżnić działanie środka antykoncepcyjnego od wczesnoporonnego. <p>Uczeń uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • że płodność i planowanie rodziny jest wspólną sprawą kobiety i mężczyzny; troska o zdrowie dotyczy ich obojga. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wybór między NPR a antykoncepcją – wyborem postawy życiowej wobec płodności człowieka. 2. Definicja antykoncepcji. 3. Podział środków antykoncepcyjnych ze względu na sposób ich działania: mechaniczne, chemiczne, hormonalne. 4. Skuteczność i działania uboczne poszczególnych grup środków antykoncepcyjnych. 5. Środki wczesnoporonne, mechanizm działania; aspekt etyczny ich stosowania. 6. Planowanie rodziny – wspólną sprawą kobiety i mężczyzny. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogadanka. • Burza mózgów. • Wykład nauczyciela z prezentacją multimedialną lub projekcja filmu. • Rozmowa po filmie nt. mechanizmów działania, skuteczności i skutków ubocznych poszczególnych grup środków antykoncepcyjnych. • Projekcja filmu lub wykład „Antykoncepcja hormonalna i pigułka „po””. • Rozmowa kierowana po filmie. • Praca indywidualna – ćwiczenia. • Debata: marketing antykoncepcji a zdrowie kobiety. 	<ul style="list-style-type: none"> • Filmy: „Rodzaje antykoncepcji” oraz „Antykoncepcja hormonalna i pigułka „po”” z serii „Ja–Ty–My”. • Prezentacja multimedialna. • Ulotki dołączone do tabletek antykoncepcyjnych. • Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII.

Lekcja 16 Niepłodność i wielkie pragnienie dziecka

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: VI</p> <p>Wymagania szczegółowe: V.4, V.10, V.11</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić główne funkcje płciowości, • określić, czym jest zdrowie prokreacyjne, • wskazać sposoby zapobiegania niepłodności, • omówić rodzaje technik sztucznego zapłodnienia i ich skuteczność, • przedstawić naprotechnologię jako sposób leczenia niepłodności, • scharakteryzować techniki sztucznego zapłodnienia, przedstawić ich konsekwencje medyczne i dokonać ich moralnej oceny. <p>Uczeń uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • że rodzicielstwo zastępcze lub adopcja może być źródłem satysfakcji i spełnienia w rodzicielstwie. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Główne funkcje płciowości: wyrażanie miłości, budowanie więzi i rodzicielstwo. 2. Przyczyny niepłodności i czynniki obniżające płodność. 3. Zdrowie prokreacyjne i sposoby zapobiegania chorobie niepłodności (profilaktyka). 4. Rodzaje niepłodności. 5. Techniki sztucznego zapłodnienia: <ul style="list-style-type: none"> • sztuczna inseminacja (3 fazy), • zapłodnienie <i>in vitro</i> (4 etapy); skuteczność. 6. Medyczne konsekwencje <i>in vitro</i> dla dziecka i kobiety oraz moralna ocena. 7. Naprotechnologia – diagnostyka – leczenie – skuteczność. 8. Adopcja i rodzicielstwo zastępcze; ich znaczenie dla dzieci; rodziców i społeczeństwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pogadanka / praca indywidualna. • Wykład z prezentacją multimedialną. • Mówiąca ściana. • Rozmowa kierowana. • Praca z tekstem. • Praca w grupach: plakaty. • Praca indywidualna – ćwiczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prezentacja multimedialna. • Cyfrowe zasoby internetowe. • Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Materiały piśmiennicze.

Lekcja 17 Inicjacja seksualna. Czy warto czekać?

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: II, IV, V</p> <p>Wymagania szczegółowe: II.6, III.2, III.7, VI.2</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polega odpowiedzialność w sferze seksualnej, przedstawić argumenty natury psychologicznej, zdrowotnej, społecznej i moralnej za inicjacją w małżeństwie, rozwiązać obieguje mity dot. inicjacji seksualnej: „trzeba się sprawdzić”, argument „kota w worku”, „wszyscy tak robią”, „wystarczy tylko się zabezpieczyć” itp. <p>Uczeń uświadomi sobie, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> budowanie więzi między mężczyzną i kobietą wymaga wiedzy oraz przyjęcia i respektowania norm etycznych. 	<ol style="list-style-type: none"> Odpowiedzialność za sferę seksualną nastolatków. Ryzykowne zachowania w sferze seksualnej a poczucie bezpieczeństwa. Argumenty psychologiczne, zdrowotne, społeczne i moralne za inicjacją seksualną w małżeństwie. Mity o aktywności seksualnej. Miłość i szacunek w relacjach chłopak – dziewczyna. 	<ul style="list-style-type: none"> Emisja filmu. Analiza (dołączonej do filmu) wypowiedzi psychologa. Praca w parach: inicjacja seksualna – prawda i mity. Miniwykład z prezentacją multimedialną. Praca w parach: ćwiczenie: „Piramida”. Praca z tekstem: zdania niedokończone. Praca w grupach: burza mózgów. Praca indywidualna – ćwiczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> Film „Ostry makijaż” z serii „Zakochanie i co dalej?”. Prezentacja multimedialna. Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Załączniki.

Lekcja 18 Dojrzałość do małżeństwa

Nowa podstawa programow	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: VI</p> <p>Wymagania szczegółowe: I.1, III.12, VI.1</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnić, dlaczego okres narzeczeństwa jest istotny w przygotowaniu do małżeństwa, • wymienić i scharakteryzować rodzaje dojrzałości do małżeństwa, • omówić kryteria wyboru współmałżonka i podać motywy zawierania małżeństwa, • dokonać charakterystyki czynników warunkujących trwałość i powodzenie relacji małżeńskiej, • przedstawić wewnętrzne i zewnętrzne zagrożenia rodziny, • wymienić akty prawne chroniące życie małżeńskie i rodzinne. <p>Uczeń uświadomi sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrzebę stwarzania w małżeństwie i rodzinie klimatu miłości, szacunku, troski i bezpieczeństwa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Narzeczeństwo – przygotowaniem do małżeństwa. 2. Dojrzałość do małżeństwa: fizyczna, psychiczna, prawna, ekonomiczna. 3. Kryteria wyboru współmałżonka i motywy zawierania małżeństwa. 4. Czynniki warunkujące trwałość i powodzenie relacji małżeńskiej. 5. Współczesne zagrożenia rodziny: wewnętrzne i zewnętrzne. 6. Normy chroniące życie małżeńskie i rodzinne (prawo rodzinne). 	<ul style="list-style-type: none"> • Burza mózgów. • Wykład z prezentacją multimedialną. • Praca indywidualna – ćwiczenia. • Praca z filmem. • Praca w grupach: plakat – współczesne zagrożenia małżeństwa i rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> • Film „Podróż do... dorosłości” z serii „Rodzinne przeboje”. • Prezentacja multimedialna. • Cyfrowe zasoby internetowe. • Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. • Materiały piśmiennicze.

Lekcja 19 Wobec choroby, cierpienia i śmierci

Nowa podstawa programowa	Cele szczegółowe kształcenia i wychowania	Materiał nauczania	Proponowane procedury osiągnięcia celów	Propozycja środków dydaktycznych
<p>Wymagania ogólne: II, IV</p> <p>Wymagania szczegółowe: IV.4, IV.9, V.10</p>	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać sytuację rodziny, która troszczy się o osoby chore i niepełnosprawne, zapropionować sposoby pomocy (wolontariat) rodzinie z potrzebami, przedstawić sytuację rodziny, w której zmarło dziecko po lub przed urodzeniem, opisać postawę członków rodziny wobec osoby umierającej, przedstawić etapy przeżywania żałoby. <p>Uczeń uświadomi sobie, że:</p> <ul style="list-style-type: none"> jest ogniwem w łańcuchu pokoleń i powinien zachować pamięć o przodkach. 	<ol style="list-style-type: none"> Rodzina i troska o osoby chore, niepełnosprawne oraz w podeszłym wieku. Potrzeba wyrażania miłości i bliskości osobie umierającej. Doświadczenie śmierci w rodzinie, również dziecka przed narodzeniem. Przeżywanie żałoby, jej etapy. Wyciszenie i pozytywne nastawienie do przyszłości. Pamięć o zmarłych. 	<ul style="list-style-type: none"> Ćwiczenie „Cztery kąty”. Burza mózgów. Emisja filmu. Rozmowa nt. zagadnień przedstawionych w filmie. Miniwykład z prezentacją multimedialną. Rozmowa kierowana nt. doświadczenia śmierci w rodzinie. Przytoczenie świadectw osób, które opiekują się osobami chorymi, niepełnosprawnymi. Praca indywidualna: ćwiczenia. 	<ul style="list-style-type: none"> Film „Oswajanie nieobecności” z serii „Rodzinne przeboje”. Prezentacja multimedialna. Podręcznik „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Ćwiczenia „Wędrując ku dorosłości” dla klasy VIII. Materiały piśmiennicze.

Ewa Kosińska

OPINIA PROGRAMU NAUCZANIA

Teresa Król, „Wędrując ku dorosłości”. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klasy VIII szkoły podstawowej, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2018.

W związku z nowelizacją podstawy programowej dostosowanej do nowego ustroju szkolnego (rozporządzenie Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. poz. 356) został przygotowany program zajęć wychowania do życia w rodzinie odpowiadający rozkładowi materiału dla klasy VIII.

Recenzowany program jest ostatnią częścią serii programów, podręczników i ćwiczeń objętych tytułem „Wędrując ku dorosłości” dla II etapu edukacyjnego.

Szeroki zakres materiału ma charakter interdyscyplinarny i zawiera aktualną wiedzę z:

- psychologii rozwoju: komunikacja społeczna nastolatków, komunikacja wychowawcza w rodzinie, uczeń w społeczeństwie informatycznym,
- pedagogiki: asertywność, empatia, samowychowanie,

- biologii rozwoju: skok pokwitaniowy, różnice w rozwoju nastoletnich dziewcząt i chłopców, zróżnicowane tempo rozwoju,
- medycyny: choroby przenoszone drogą płciową, profilaktyka HIV/AIDS, fizjologia płodności kobiety i mężczyzny, metody planowania rodziny, niepłodność – przyczyny i leczenie,
- seksuologii: rozwój psychoseksualny adolescentów, integracja seksualna, przedwczesna inicjacja seksualna i jej skutki, obrona własnej intymności i nietykalności cielesnej,
- socjologii: funkcje rodziny, role rodzinne, zagrożenia współczesnej rodziny, wartość rodziny w życiu osobistym człowieka,
- antropologii: wartości służące osobistemu rozwojowi człowieka ze szczególnym uwzględnieniem okresu dorastania.

Szeroki zakres treści musiał być tak zaplanowany, aby znalazł swoje miejsce w 14 godzinach lekcyjnych (w tym w pięciu z podziałem na grupy jedнопłciowe).

Budowa programu

Materiał każdej lekcji jest realizacją zwykle kilku haseł z podstawy programowej. Nauczyciel wychowania do życia w rodzinie (WDŻ) odnajduje w pierwszej rubryce odpowiednie numery odsyłające do „wymagań ogólnych” i „wymagań szczegółowych”.

Cele kształcenia

Cele zostały sformułowane w języku wymagań i wskazują na konkretne umiejętności ucznia, które powinien osiągnąć podczas realizacji zaplanowanego materiału nauczania. Cele wychowawcze – jako szczególnie znaczące na lekcjach WDŻ znalazły swoje stałe miejsce w końcowej części kolumny i zostały opatrzone nagłówkiem: „Uczeń uświadomi sobie, że:”.

Materiał nauczania

Program podaje tematykę zajęć i określa kolejność realizacji treści. Uszczegółowienie treści nauczania jest dla prowadzącego zajęcia

niewątpliwą pomocą w zaplanowaniu procesu dydaktycznego dla każdej jednostki lekcyjnej.

Tematyka dotycząca rozwoju psychoseksualnego, zmian okresu adolescencji, czy planowania poczęć została przydzielona do realizacji w grupach jedнопłciowych. Umożliwia to poszanowanie intymności uczniów. Ponadto w grupach jedнопłciowych młodzież bez skrepowania może prosić nauczyciela o wyjaśnienie wątpliwości.

Metody i formy nauczania

Szeroki wachlarz metod i technik nauczania mobilizuje uczniów do aktywności, co zwiększa szansę na efektywność zajęć i zainteresowanie uczniów.

W programie dla uczniów klasy VIII zostały m.in. zaproponowane: burza mózgów, praca z filmem, gry dydaktyczne, debata, drama, mapa mentalna, mówiąca ściana, wędrujące plakaty, kalambury, praca w parach i praca w grupach. Wiele ćwiczeń zachęca uczniów do refleksji, inne utrwalają wiedzę.

Skuteczność lekcji WDŻ realizowanych zgodnie z programem „Wędrując ku dorosłości” powinna być duża; nauczyciel ustrzeże się monotonii i wyzwoli zaangażowanie uczniów.

Program pozostawia nauczycielowi dużo swobody w wyborze technik i metod, co pozwoli na kreatywne modelowanie zajęć.

Pomoce i materiały dydaktyczne

Materiały i pomoce dydaktyczne ułatwią osiągnięcie zamierzonych celów. Program „Wędrując ku dorosłości” proponuje do każdej lekcji prezentacje multimedialne. Niewątpliwie pomogą prowadzącemu w realizacji metod podających (wykład, pogadanka). Percepcja wzrokowa sprzyja ponadto zapamiętaniu istotnych wiadomości.

Do wielu lekcji zostały włączone także filmy edukacyjne, które oprócz przekazywanych informacji urozmaicą i uatrakcyjnią tematykę poruszaną na zajęciach WDŻ. Wiele z tych filmów ma charakter wychowawczy i profilaktyczny.

Aktywizujące zajęcia wymagają przygotowania przez prowadzącego różnorodnych materiałów do pracy indywidualnej czy grupowej, np. polecenia do kalamburów, dramy, zdania niedokończone, karty pracy itp.

Ocena poprawności merytoryczno-dydaktycznej

Program „Wędrując ku dorosłości” cechuje zgodność z najnowszą wiedzą i rzetelność. Jest dostosowany do możliwości percepcyjnych 14-15-letnich uczniów. Realizuje treści programowe zawarte w rozporządzeniu MEN i jest dostosowany do liczby godzin przewidywanych w rocznym planie nauczania.

Program zawiera treści zgodne z przepisami prawa i ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi.

Reasumując: Program nauczania „Wędrując ku dorosłości”. Wychowanie do życia w rodzinie dla klasy VIII, autorstwa Teresy Król, może być przeznaczony do zajęć wychowania do życia w rodzinie na omawianym poziomie rozwoju młodzieży.

mgr Ewa Kosińska

psycholog, terapeuta, edukator;

wieloletni (1990-2006) doradca metodyczny WOM

i konsultant MCDN w Krakowie, autorka wielu

publikacji książkowych i artykułów dla nauczycieli

i wychowawców, pedagogów i psychologów; aktualnie

szkoleniowiec warsztatów psychologicznych,

terapeuta w poradni psychologicznej.

Mariola Wacławik

OPINIA PROGRAMU NAUCZANIA

Teresa Król, „Wędrując ku dorosłości”. Wychowanie do życia w rodzinie dla uczniów klasy VIII szkoły podstawowej, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2018.

Program „Wędrując ku dorosłości”. Wychowanie do życia w rodzinie dla klasy VIII szkoły podstawowej autorstwa Teresy Król jest zgodny z przepisami prawa oświatowego, zwłaszcza z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 356).

Głównym celem opracowanego przez autorkę programu jest nie tylko przekazywanie uczniom wiedzy i umiejętności, ale także stymulowanie ich rozwoju w wymiarze psychicznym, społecznym, moralnym i duchowym. Program ten obejmuje wiedzę dotyczącą biologii, psychologii, etyki i zachowań społecznych młodego człowieka.

Nowa podstawa programowa wychowania do życia w rodzinie sformułowana jest w języku wymagań. Główne kierunki oraz cele kształcenia zapisano jako wymagania ogólne, zaś treści nauczania oraz oczekiwane umiejętności uczniów zapisano jako wymagania szczegółowe (przedstawione w języku efektów uczenia się).

Opracowany przez autorkę program zawiera założenia wynikające z podstawy programowej, tj. wymagania ogólne i szczegółowe, cele kształcenia, treści nauczania, warunki i sposoby realizacji.

Budowa opracowanego programu opiera się na koncepcji nauczania spiralnego. To dla prowadzących zajęcia WDŻ daje możliwość powracania do znanych już treści w szerszym ujęciu w kolejnych latach nauki. Zakładane umiejętności oraz treści nauczania zostały dostosowane do potrzeb i możliwości rozwojowych uczniów.

Treści programowe zawarte w podstawie programowej MEN zostały rozłożone tematycznie dla 14 jednostek lekcyjnych (zgodnie

z rozporządzeniem dotyczącym sposobu realizacji zajęć wychowania do życia w rodzinie). Nauczyciel w ciągu jednego semestru realizuje je w trakcie 19 godzin, ponieważ został utrzymany podział na grupy jedнопłciowe (po 5 godzin dla każdej grupy), co niewątpliwie wpływa na jakość kształcenia. To korzystne rozwiązanie daje możliwość pełniejszego przekazania treści z zakresu rozwoju psychoseksualnego człowieka. Uczniowie otrzymują szansę swobodnego zadawania pytań i zgłaszania swoich wątpliwości.

Nowe treści zawarte w podstawie programowej mają ujęcie holistyczne. Dlatego program wychowania do życia w rodzinie eksponuje aspekty psychologiczne, społeczne i pedagogiczne, m.in.: wzajemne relacje międzyludzkie, komunikację interpersonalną, przyjmowane postawy, sposoby postępowania w sytuacji stresu, presji grupy, różnych zdarzeń życia rodzinnego, miłości młodzieńczej (zakochania), etapach rozwoju i rodzajach miłości, seksualności człowieka, przedwczesnej inicjacji seksualnej, chorób przenoszonych drogą

płciową, w tym AIDS, metod rozpoznawania płodności i antykoncepcji, problemu niepłodności, zagadnień związanych z dojrzałością do małżeństwa i wreszcie trudnych doświadczeń związanych z chorobą, cierpieniem, śmiercią i pamięcią o zmarłych. Prezentowane treści są obszerne i wynikają szczególnie z potrzeb zmieniającej się rzeczywistości, współczesnych zagrożeń cywilizacyjnych, wskazań środowisk wychowawczych.

Autorka podkreśla, że nadrzędnym celem edukacji zgodnie z zapisami w podstawie programowej jest przekazanie uczniom określonego zasobu informacji, kształcenie i doskonalenie podstawowych umiejętności oraz kształtowanie odpowiednich postaw.

Teresa Król szczegółowo prezentuje zróżnicowane sposoby osiągania celów kształcenia i wychowania, proponując i opisując sprawdzone efektywne metody i techniki dydaktyczne. Motywują one uczniów do refleksji i pogłębiania przekazywanych treści. Nie zabrakło też w programie wskazówek dotyczących metod z wykorzystaniem TIK.

We wstępie do programu podkreśla się jednak, że nauczyciel wybierając metody dydaktyczne, powinien uwzględnić możliwości uczniów oraz dostosować określone metody i formy zajęć do realnych warunków swojej placówki oświatowej. Niewątpliwym atutem programu jest akcentowanie zagadnień wychowawczych i profilaktycznych. Zaznacza się wyraźnie sprawę wyboru właściwych postaw, które pomagają uczniom dokonywać

słusznym i mądrym wyborów. Podejmowane tematy skłaniają do samodzielnych ocen i refleksji, rozwijają wrażliwość, uczą aktywnego uczestnictwa w kulturze, szacunku do tradycji, kształtują osobowość, uczą ofiarności, współpracy i altruizmu.

Biorąc pod uwagę nowatorstwo, walory wychowawcze tego programu, jego zgodność z podstawą programową i wymaganiami zawartymi w rozporządzeniach MEN rekomenduję go do użytku szkolnego do zajęć wychowania do życia w rodzinie w klasie VIII szkoły podstawowej.

mgr Mariola Wacławik

wykładowca i wicedyrektor Krakowskiego Instytutu Rozwoju Edukacji, trener zajęć socjoterapeutycznych, lider ds. profilaktyki, ekspert MEN, egzaminator CKE, szkoleniowiec

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

